

Postavlja se pitanje, nije li to onda u kontradikciji s odbačenim stajalištem o subjektivnoj ocjeni.

U tom sklopu, vrijedan spomena je i prikaz razrade načela prema Francku Bolesu, u knjizi "Arhivsko vrednovanje" iz 1991. godine. Elementi vrednovanja razvrstani su u tri glavne skupine: oni s obavijesnom vrijednošću, zatim s obzirom na troškove čuvanja i na kraju, s obzirom na službeno, državno i poslovno značenje. Svaka od tih skupina razrađuje se dalje detaljno.

Veću vrijednost imaju također i **specijalni osvrti** na valorizaciju po pojedinim djelatnostima i vrstama gradiva. Prema djelatnostima to su: organi uprave i samoupravne interesne zajednice, pravosudni organi, ustanove i poduzeća s područja gospodarstva, ustanove u društvenoj djelatnosti (školstvo, zdravstvo i kultura), bivše društvenopolitičke organizacije (DPO), društva, obitelji i pojedinci. Od vrsta gradiva to su: tehnička dokumentacija, audiovizualno gradivo (fotografija, film i RTV) i kompjutorski zapisi.

S obzirom na kompjutorske zapise, u prvom redu konstatira se da se u Sloveniji time još nisu počeli ozbiljnije baviti. Druga je važna konstatacija, da kod toga u obzir dolazi **jedino pozitívni pristup** – tj. određivanje konkretnih baza podataka i takve programske opreme, koja omogućuje i čuvanje i kompatibilnost. Kao upozorenje u tom pogledu, navodi se i činjenica da je većina tih baza, barem dok se nalaze u upotrebi, **neprekidno živa**, u smislu dopunjavanja, ažuriranja i sortiranja. Time se i zapis stalno mijenja, pa je u toj fazi doista teško ustanoviti stvarno stanje.

Upravo zbog toga, prisutna je i tendencija **oslanjanja na izlaznu reprodukciju** odnosno tzv. printanje baza podataka. Time se dobiva trajniji zapis, koji se osim toga može neposredno čitati, ali se s druge strane i dosta gubi (u njegovoj konačnoj izvedbi). Značajna je konstatacija, da zbog svega toga to nije ni dugoročno ni **stručno rješenje**. Isto vrijedi i za mikrofilm, kao izlaznu reprodukciju (npr. u okviru COM sustava). U ovom dijelu knjige navode se također i novija iskustva iz slovenske i inozemne literature. Uglavnom se radi samo o bibliografiji. Šire su prikazana jedino načela, što su ih u svom članku objavljenom u *Sodobnim arhivima* iz 1993, iznijeli Marijan Pivka i Miroslav Novak.

Vrijednost ovoga djela sastoji se u tome, što su na jednom mjestu sakupljena sva starija i novija iskustva na tom području.

Davorin Eržišnik

Floriano Grimaldi, Il libro lauretano (Secoli XV–XVIII). Loreto, Diocesi di Macerata Tolentino Recanati Cingoli Treia, 1994, 412 str. sa slikama.

Autor ove knjige, arhivist Povijesnog arhiva Svete kuće (Archivio storico Santa Casa, Loreto) nije nepoznat našoj javnosti. Na simpoziju pod zajedničkim naslovom

Prošlost i sadašnjost trsatskog svetišta, održanog u Franjevačkom samostanu na Trsatu (Rijeka) 11. i 12. svibnja 1990. povodom 700. obljetnice Svetišta Majke Božje Trsatske imao je, među ostalima, referat s naslovom "Slaveni u mjestu Sveta Marija Loretska (Santa Maria di Loreto) tijekom XV. stoljeća".¹ Napisao je i nekoliko knjiga o povijesti Loreta i Loretskog svetišta Majke Božje.

Prema legendi i predaji Nazaretsku kućicu (Svetu kuću), što se čuvala na Trsatu u razdoblju 1291–1294, anđeli su prenijeli u Loreto, gdje je osnovano jedno od najpoznatijih kršćanskih svetišta. Veze između hrvatskih krajeva i Loreta bile su višestruke. Brojni naši hodočasnici zadržali su se trajno u bližoj okolici Loreta i Ankone osnivajući svoja naselja, što je dakako pogodovalo i razvoju trgovine. Oni koji su se vraćali propovijedali su štovanje Majke Božje Loretske, pa su diljem Hrvatske osnivane mnogobrojne crkve i kapele u njenu slavu. Hodočasnici koji su posjećivali svetište, ne samo oni iz Hrvatske nego i iz cijele Europe, željeli su iz Loreta ponijeti sa sobom neku uspomenu, pa su se već dosta rano, nedugo nakon otkrivanja tiska, počele tiskati knjige s prikazima Majke Božje Loretske.

Floriano Grimaldi prihvatio se teške i mukotrpane zadaće da prikupi i opiše sve ili barem najveći dio knjiga tiskanih o tom svetištu, bez obzira na to gdje su tiskane. Rezultat toga višegodišnjega rada je i ova knjiga "Il libro lauretano (Secoli XV–XVIII)".

U relativno opširnom uvodnom dijelu autor ne spominje posebno povijest samoga svetišta, jer je to već učinio u jednoj od svojih ranijih knjiga, već daje prednost povijesti knjiga o samom svetištu, autorima, knjižarima i tiskarima, a posebno o likovnoj opremi tih knjiga. Uz ustaljene bibliografske podatke o knjigama, redovito opisuje brojne likovne priloge, naslovne slike te slike na naslovnim listovima² i u tekstu. Ove posljednje dijeli na nekoliko temeljnih skupina, tako npr. one koje prikazuju Majku Božju s djetetom Isusom uz Nazaretsku kućicu, koja više puta lebdi na oblacima okružena anđelima, što simbolizira njezin prijenos u Loreto, zatim Majku Božju s djetetom ognutu svečanom dalmaticom, tzv. "zvonolika Madona" i dr.

Nas će dakako zanimati koje se naše ličnosti spominju u knjizi. Među prvima je hodočasnik, redovnik, Dalmatinac Juraj Ivanović, koji je prikazan na slici u knjizi tiskanoj prije 1530. (sl. 23 na str. 86 i tekst o tome na str. 54 i 57). Slijedi Franjo Glavinić i njegova knjiga "Historia Tersattana ...", tiskana u Udinama 1648.³ (opis

¹ Autorizirani referati s toga simpozija objavljeni su u trobroju časopisa *Dometi*, 24, 1991, 1/2/3.

² Naslovna je slika ulijepljena ispred naslovne stranice u knjizi, a obično je licem okrenuta prema naslovnoj stranici. Naslovni list na prednjoj strani nosi naslov knjige (Franjo Mesaroš, *Grafička enciklopedija*. Zagreb 1971, čl. 2837 i 5317).

³ Više o toj knjizi u: *Zbornik radova o Franji Glaviniću*. Zagreb 1989, str. 141.

na str. 192). Spominje se zatim Franjo Krsto Frankopan i njegova knjiga tiskana u Macerati 1656. (str. 199) i pretisak te knjige tiskan u Loretu 1794. (str. 365). Autor napominje da se u svojem radu koristio i nekim drugim knjigama, među ostalima to su dvije knjige isusovca Jakoba Mikalije "Blago jezika slovinskoga ..." i "Grammatika talianska ...", tiskane u Loretu 1649. (tekst na str. 134, prikaz knjiga na str. 378 i 380).⁴ Tijekom pripreme svoje knjige autor je među brojnim drugim ustanovama posjetio i Povijesni arhiv i Naučnu biblioteku u Rijeci te Povijesni arhiv u Zadru.

Spomenimo na kraju da je autor prilikom opisa života i rada loretskih knjižara naveo kako su uz knjižare redovito bile i knjigovežnice u kojima su uvezivane ne samo tiskane knjige nego i knjige za potrebe administracije (prije svega računске i notarske knjige). Uvezi su izrađivani prema željama i materijalnim mogućnostima naručitelja. Neke od tih knjiga imale su umjetnički izrađene i ukrašene korice, a isto tako ukrašene i oslikane obreze, često s prikazima Majke Božje Loretske. Uz mnogobrojne crno-bijele ilustracije ima i nekoliko slika u boji takvih uveza i ukrašenih obreza.

Tatjana Puškadija-Ribkin

Nikola Čolak, Regesti marittimi croati. Hrvatski pomorski regesti II, Padova 1993. Centro di studi storici Croati Venezia. 866 str.

Ovo je drugi svezak Hrvatskih pomorskih regesta što ih objavljuje Nikola Čolak. U podnaslovu stoji: "Osamnaesto stoljeće. I. dio. Plovidba na Jadranu". Namjera je autora da nakon obrade izvornoga arhivskoga gradiva za XVIII. st. koje osvjetljuje pomorstvo na Jadranu, prijeđe na obradu izvora za povijest pomorstva u XVIII. st. na Sredozemlju i Atlantiku (str. 9).

Kao i u prvome svesku autor donosi regeste na talijanskome jeziku za razdoblje 1700–1797. označavajući ih neprekinutim nizom od broja 1 do 6 891. U uvodnome tekstu nije naznačeno u kojoj su mjeri objavljeni regesti sažeci izvornoga gradiva odnosno koliko se priređivač drži samoga izvornika. Ipak, pri priređivanju koristi se jedinstvena metoda. Najprije se donosi redni broj, zatim godina, dan i mjesec, te mjesto gdje je nastao spis. Nakon toga dolazi tekst regesta koji, ako je negdje i skraćen, sadrži sve bitne sastavnice dokumenta te može poslužiti istraživaču kao izvorno gradivo.

⁴ Više o tim knjigama u: Josip Jernej, Povijest talijanskih gramatika na hrvatskom ... jeziku od 1649. do 1900. Rad JAZU, knj. 388, Zagreb 1981.